

INGEZONDEN

'Meedoen' versterkt stedelijke jeugdsport, maar is geen wondermiddel

In het artikel 'Nijmeegse ledenstop voor allochtonen roept vragen op over Meedoen-programma' (*Sport & Strategie*, juli 2010) kraakt auteur Jan Janssens een kritische noot over het programma 'Meedoen Alle Jeugd Door Sport' (voortaan: Meedoen). Het artikel van Janssens opent met de casuïstiek van een voetbalvereniging uit het Meedoen-programma die een ledenstop voor allochtonen had afgekondigd. Vervolgens vraagt hij zich af hoe dat nu kan, omdat Meedoen toch meedoen moet stimuleren. Daarna presenteert Janssens cijfers waaruit zou moeten blijken dat het rendement van Meedoen beperkt is. En tot slot betoogt hij dat de regie over het programma te wensen overlaat: verenigingen doen maar wat (*trial and error*) en inzichten uit het verleden blijven onbenut.

Als programmamanager van Meedoen geef ik graag mijn reactie, omdat de feiten in het stuk hier en daar onjuist zijn, en interpretaties van die feiten bediscussieerbaar. Ik beperk mij daarbij tot drie onderwerpen die Janssens aansnijdt, namelijk:

1. het doel en de reikwijdte van het programma Meedoen;
2. het rendement c.q. de effectiviteit van het programma;
3. de verenigingscasuïstiek.

Doel en reikwijdte

In tegenstelling tot wat Janssens suggereert, is Meedoen geen landelijke beleidsimpuls, maar in eerste instantie een uitvoeringsproject in en rond een aantal stedelijke achterstandswijken. De staatssecretaris voor Sport heeft in 2006 aan negen sportbonden de opdracht gegeven om 500 sportverenigingen in elf steden te ondersteunen, opdat deze 15% meer allochtone jeugd binnen hun gelederen krijgen. De sportbonden krijgen hiervoor aanzienlijke subsidiebedragen die zij, afhankelijk van hun projectvoorstel, besteden aan verenigingsbegeleiders en -managers, kennismakingslessen, straatsport, promotie, kaderopleidingen, vrijwilligersvergoedingen, productontwikkeling, noem maar op. De minister van Wonen, Wijken en Integratie (WWI) heeft ook geld beschikbaar gesteld. Vanuit het budget voor grotestedenbeleid hebben de elf gemeenten middelen gekregen om de sportbonden en verenigingen zo goed mogelijk te faciliteren bij hun sportstimuleringsopgave. Hiermee zijn doel en reikwijdte van het programma duidelijk: bij 500 geselecteerde verenigingen moet het aantal allochtone sporters in elf steden met 15% stijgen. Sportbonden en gemeentelijke sportdiensten (beleid en uitvoering) werken hierbij samen, vooral met het oog op een stevig schoolsport- en wijkprogramma. Verenigingen krijgen, afhankelijk van de mate waarin de bonden daarin investeren, ondersteuning van de sportbond.

In de loop van Meedoen is op instigatie van de opdrachtgever het programma gericht op *alle* jeugd uit de stedelijke wijken, en niet langer alleen op de allochtone jeugd. Ook autochtone jeugd in achterstandswijken blijft immers achter in de deelname aan georganiseerde sport. In grote lijnen zijn er twee pijlers die invulling geven aan Meedoen: het versterken van de verenigingsorganisatie (omvang en kwaliteit van het kader, beleidsplan, jeugdbeleid, commissiewerk e.d.) en het werven en behouden van (nieuwe) jeugdleden. Elke bond geeft

daar op eigen wijze invulling aan en helpt daar de verenigingen mee. Dat gaat in samenspraak met de gemeenten die elk een eigen jeugdsportstimuleringsbeleid voeren en in voorkomende gevallen ook sportconsulenten in dienst hebben die ondersteuning kunnen bieden. De kwaliteit van de inzet van de bond, gemeente en vereniging bepaalt uiteindelijk het rendement van het programma. Samenwerking en kennisuitwisseling blijken daarin essentieel.

Het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) heeft tot taak om die uitwisseling te organiseren en stimuleren. De programmamanager Meedoen bewaakt de voortgang hierin en ziet erop toe dat alle betrokkenen (landelijke partijen en gemeenten) op koers blijven. Het Mulier Instituut verzamelt de deelnamecijfers en doet daarnaast verdiepingsstudies bij verenigingen. Een vrij stevige structuur dunkt mij.

Toch blijven Meedoen-verenigingen uiteindelijk ook zelfstandige organisaties, en hebben ruimte om te experimenteren. Dat is maar goed ook. Al zijn ze aangesloten bij een bond, krijgen ze ondersteuning en kunnen ze gebruikmaken van allerlei instrumenten en methodieken die bond of gemeente in de loop van Meedoen hebben ontwikkeld, de verenigingen moeten het zelf doen. Dat is echter iets anders dan *trial and error*. Elke Meedoen-club maakt inmiddels meerdere jaren deel uit van een hecht netwerk. En dat netwerk van bonden, gemeenten, NISB en ministeries bouwt voort op kennis die al ten behoeve van Meedoen is opgedaan. Ik verwijs naar de portal www.meedoenallejeugddoorsport.nl, waar onder meer die kennis is opgeslagen. Hoewel dat niet de kern van de doelstelling was, krijgt ook het sportbeleid hiermee een steviger fundament.

Rendement

Maar wat levert Meedoen nu op en hoe zit het met de effectiviteit? De feiten op een rij. In de periode 2007-2009 is het aantal jeugdleden bij 539 Meedoen-verenigingen toegenomen met 20.293. Let wel, dat is netto: nieuwe jeugdleden minus vertrekkers. Dat zijn er 41 per club. Het aantal niet-westerse allochtonen daarvan bedraagt bijna de helft. Gerelateerd aan de oorspronkelijke doelstelling van Meedoen (15% stijging) is dat een netto groei van 42%, bijna het drievoudige dus. Ook de keurig uitgesplitste cijfers van de KNVB zijn hierin inbegrepen. Janssens verbindt de Meedoen-cijfers aan stedelijke en zelfs landelijke bevolkingsstatistiek, en komt dan uiteraard tot een veel lager aandeel in participatie van allochtone jeugd. Nogal logisch, in die elf gemeenten zijn aanzienlijk meer dan 539 sportaanbieders actief, en in Nederland ligt dat aantal rond de 28.000.

Uiteraard zijn de elf steden gekozen omdat daar de achterstand het grootst is, en dat heeft gewerkt: de relatieve stijging van het aantal jeugdleden bij de clubs in deze steden overtreft de doelstelling ruimschoots. Ter vergelijking: ten opzichte van het opstartjaar 2006 zijn de jeugdafdelingen van de negen takken van sport in Meedoen landelijk gegroeid met 5%. Bij de Meedoen-verenigingen zijn deze jeugdafdelingen in 2007 en 2008 met 13% toegenomen en met inbegrip van 2009 zelfs met 22% ten opzichte van het startjaar.

Terecht snijdt Janssens verschillen tussen deelnemende sportbonden aan. De ene sport is de andere niet, en dat geldt ook voor de werkwijze van bondsorganisaties. Mag je van een honk- en softbalbond met ongeveer 10.000 jeugdleden hetzelfde verwachten als van de KNVB, die in 2008 bijna zestig keer zo veel jeugdleden telde? Zoals ik hiervoor al vaststelde, heeft elke bond een eigen, passende strategie gekozen, variërend van meer maatwerk voor elke club tot een uitgebreide professionele Meedoen-ondersteuningsorganisatie die alleen maar mogelijk is met een even uitgebreid budget. De ene bond doet dat met meer (zichtbaar, telbaar) resultaat dan

de andere. Verschillen heb je altijd, en gelukkig maar.

Hetgeen mij brengt bij andere opbrengsten van Meedoen, die meer kwalitatief van aard zijn. Niet alleen meer jeugd 'doet mee', dat geldt ook voor het aantal deelnemende clubs. Die doen mee aan een maatschappelijk programma, waarbij het niet alleen om cijfers en geld gaat, maar ook om maatschappelijk ondernemen, nadenken over de verenigingsorganisatie, over de toekomst van een sportvereniging, over je rol als vereniging in een wijk of stad. Meer dan 500 verenigingen in Nederland zijn daar bijna vier jaar mee bezig, gesteund door hun sportbonden, die zich daar zelf ook pas recent in zijn gaan verdiepen. De samenwerking met gemeenten hierbij is essentieel, want op gemeentelijk niveau komt deze maatschappelijke rol immers tot zijn recht. Meedoen zie ik ook als interessante en veelbelovende proeftuin op dit vlak van *'social return on investment'*. Wat gaat het nu echt opleveren, ook op langere termijn naast die duizenden nieuwe jeugdige sportertjes?

Het Mulier Instituut brengt een aantal kwalitatieve opbrengsten in kaart en zal daarover medio oktober van dit jaar rapporteren. Daarop vooruitlopend is een aantal opbrengsten evident. Zo zijn de betrokkenheid en participatie van ouders van kinderen uit achterstandswijken bij de Meedoen-clubs gegroeid. Zo is de betrokkenheid van de sportbonden bij maatschappelijke thema's groter geworden, en geven zij invulling aan die thema's – binnen Meedoen, maar ook daarbuiten. Denk daarbij aan maatschappelijke stages, emancipatie van allochtone vrouwen en buitenschoolse opvang van kinderen. En zo blijkt de samenwerking tussen gemeenten en bonden een enorme impuls teweeg te brengen, die het waard blijkt om vast te houden en voort te zetten.

Casuïstiek

Tot slot, hoe zit het nu met voetbalvereniging Quick uit Nijmegen, die een ledenstop voor allochtonen had afgekondigd? Janssens verbaast zich hierover, en terecht, temeer omdat Quick een Meedoen-club is waaraan de KNVB ondersteuning geeft. Een bedrijfsongeval? Inderdaad, en alle betrokkenen bij Meedoen, de KNVB voorop, verwerpen deze maatregel. Wel kunnen we ervan leren, vooral hoe weerbarstig de praktijk van alledag is. Quick was juist een club die 'het goed doet': de enige multiculturele vereniging in een wijk met verder hoofdzakelijk witte sportverenigingen. Door succesvolle wervingsacties en stevige begeleiding nam het aantal allochtone leden zodanig toe, dat de vrijwilligersorganisatie onder spanning kwam te staan. Het bestuur van de voetbalclub was verdeeld over te nemen maatregelen. De omnivereniging waar de voetbaltak deel van uitmaakt, oefende ook druk uit op de voetbalclub. Een 50/50-verdeling van allochtoon/autochtoon per elftal zou een einde aan de problemen moeten maken. Toen deze maatregel de KNVB ter ore kwam, hebben bond en vereniging gezamenlijk een plan opgesteld en is de maatregel ingetrokken. Dit plan wordt in seizoen 2010-2011 uitgevoerd. Gemeente, KNVB district Oost en Quick werken daarbij samen in een proces, waarin de club met kleinere stappen dan voorheen de organisatie en de cultuur weer op niveau brengt. En helaas, hiervoor bestaan geen pasklare oplossingen. Met een afvinklijstje ben je er niet. Meedoen duurt vijf jaar, en dat blijkt voor sommige verenigingen niet lang genoeg... Meedoen is dus geen wondermiddel voor de korte termijn; participatie en integratie zijn ingewikkelde processen die voortdurend aandacht vragen. Maar als die aandacht gegeven wordt, door overheid, bonden en koepels, dan blijkt de georganiseerde sport sterk en veerkrachtig, en is de maatschappelijke waarde groot. De sportvereniging als maatschappelijke partner: het werkt.

Eric Lagendijk, programmamanager Meedoen namens NISB

Niet alleen meer jeugd 'doet mee' door het Meedoen-programma, dat geldt ook voor het aantal deelnemende clubs. Daarbij gaat het niet alleen om cijfers en geld, maar ook om maatschappelijk ondernemen, nadenken over de verenigingsorganisatie, over de toekomst van een sportvereniging en haar rol in een wijk of stad.

FOTO: NISB/ VVB JOHN VOERMANS